

A biztonságos Európáért

Akik akkor születtek, 33 évvel ezelőtt, ma felnőtt emberek, sőt lassan-lassan kilépnek az ifjú korból, és a jó középmezőnek számíthatnak. De csontjalkban-veleikben-idegeikben mégis őrzik, s még utódjaikba is átörökölték valamiképpen azoknak az éveknél, életük első esztendeinek jöszorint inkább ösztönösen magukba szívott borzalmas emlékeit. Mert hiszen ők, a harmincasok is — nem is szólva szüleikről és nagyszüleikről — a háború nemzedékének számíthatnak. Ilyen messzire kísér ez a nap!

33 éve, hogy elkezdődött az emberiségnek addig legpusztítóbb, legkegyetlenebb háborúja, a második világháború. S ma, több mint három évtized után is az emlékezés nagyon aktuális és főleg rendkívül megszívlelendő tanulságokkal szolgál.

A legfontosabb ezek közül feltétlenül az a memento, hogy elméletileg — vagy talán jobb szó reá: objektíve — ez a világegyes elkerülhető lett volna. Ha az akkori európai kormányokat a szovjetellenesség gyűlölete nem vakította volna el annyira, hogy Hitlerben és gyűlöletes fasiszta rendszerében is az esetleges potenciális szövetségesüket látták, hanem olyant, aki majd nekik sem kegyelmez; ha a Szovjetuniókat az emberiség és Európa iránt érzett mély felelőssége által diktált kollektív biztonsági politikáját elfogadták, megszívlelték volna; ha antisziszta összefogásra sikerült volna tömöríteni a munkásosztály köré a dolgozó és kisemberek millióit... Igen, ha már 1939 szeptemberé előtt kibontakozott volna az a nagy Hitler-ellenes világkoalíció és népi összefogás, amely végül is szétverte a náci fenevad gerincét, akkor nem zúdult volna a világra, majd hat esztendőre, a világháború borzalma.

Mindezt 1939. szeptember 1-ének máig ható, mára is legérvényesebb tanulsága: nem szabad megengedni, hogy bárhol és bármilyen álcázott vagy akár módosított formában is még egyszer felülhessen a fejét a fasiszmus. Nemcsak Európában, de sehol a világon, hiszen fertőző bacilusai mindenhová eljuttathatják a ragályt. Ezért szeptember 1-e nemcsak a világháború kitörésére emlékezés, a világegyes áldozatai feletti kegyelet, hanem a fasiszmus elleni nemzetközi küzdelemnek is harci napja!

E küzdelemnek meg vannak és megmaradtak a régi, hagyományos feladatai, formái is. Kontinensünkön és nem kevésbé a világ más tájain — olykor átfestett cégér alatt, de a lényegét tekintve a régi módon — fasiszta, félfasiszta vagy a fasiszmus vészétől megóvottak egyáltalán nem mondható rendszerek országokat és népeket igaznak le, és fenyegetnek hallálal. A szolidaritás e rendszerek, kormányok, elnyomó és pusztító apparátusok áldozatait, megkínzottait, a küzdelem visszaszorításukért — szent kötelessége mindenkinek, aki antifasisztának vallja magát!

Európában mostanában — mindenesetre az utolsó években — olyan helyzet alakult ki, amely lehetővé tette, hogy kontinensünk országai és népei ne egyszerűen a háború nélküliség állapotával legyenek kénytelenek kiegyezni, hanem a siker reményével törekedhessenek a béke és biztonság hosszú időre szóló intézményesített rendszerének megteremtésére is. Ehhez mindenképp az kellett, hogy a második világháború következményét és az azt követő alapvető európai változásokat, mint megváltoztathatatlan realitásokat, elismerje minden kormány és nemzet, mindenképp természetesen a Német Szövetségi Köztársaság népe és állami vezetői. S ami a dolog másik oldala: ennek a szituációnak kialakulásához oroszánrészen járult hozzá a Szovjetunió és a vele szövetséges szocialista országok elvszerű, szívós, józan és rugalmas politikája, diplomáciája.

Harminchárom évvel ezelőtt az az ősz a reménytelenség, a kilátástalanság sötét-séget borította Európára. 1972. őszre kontinensünkön azzal biztat, hogy meghozza az európai kollektív biztonság és együttműködés rendszere előkészítő tanácskozásait. Ez azonban még csak biztató lehetőség. A küzdelemnek tovább kell folynia. Mégpedig nem csupán állami, kormányzati szinteken, hanem — amint azt már kontinensünk jóra, becsületre szövetkező emberei történelmi tapasztalataikból megtanulták — a tömegek összefogásával és mozgalmával is.

Erre kötelezi az európaiakat ennek a harminchárom évvel ezelőtti napnak emléke.

Nemes János

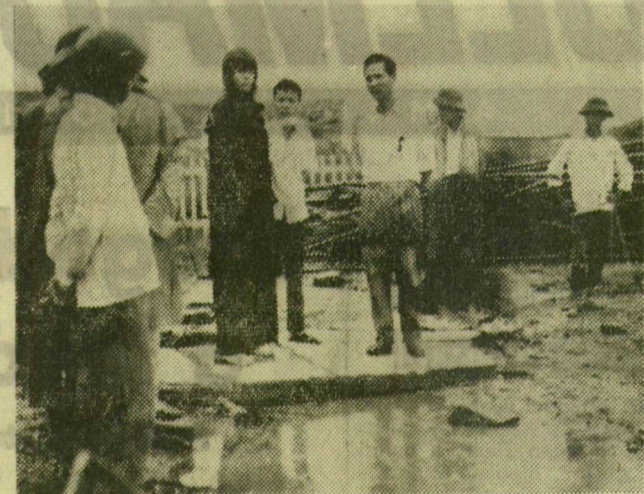
Szomszédunk, Jane Fonda

1. Seremetyevo II. modern, koralakú üvegcsarnokában vártuk a hanoi járatot, s azt hittem, aszemem káprázik. Az üvegajtónál egy utazótáskán ismerős arcú fiatal nő ült. Epp az előtte való héten láttam egy magazinban egy különleges beállítással készült fotót Jane Fondáról: áll a előreugrott, hosszú, látszatra csapzott haja befedte a nyakát.

Ó lenne? Csakhogy ilyen véletlenek ritkán fordulnak elő. Ráadásul egyéb furcsaságok is zavartak: a fiatal nő farmerban volt, de mellette két mankó állt nekítamasztva a csomagjainak, s az egyik lábán jókora járógipszet viselt. Ilyen lábbal utazna valaki a világ másik felére, ráadásul, ahol háború is van? Egy fiatal, de már öszülő hajú férfival beszélgettünk — franciául.

A repülőgépen már semmi kétség nem férhetett hozzá, hogy Jane Fondával utazunk. Először a mankókkal volt baj. A szép és fiatal stewardess hallani sem akart róla, hogy az ülés közelében ott legyenek a mankók — még valami bajt okoznak, ha makrancoskodni kezd az egyébként biztonságos IL-18-as.

Aztán a begipszelt láb elhelyezése okozott gondot. Végül is Jane a szemközti padkára helyezte el fájó lábát. A több mint tízezer km-es úton az útmegszakítások alatt, míg feltöltötték az üzemanyagtartályokat, s nekünk a tranzitváróteremben ételt-italt szolgáltak fel, Jane sohasem szállt ki a

Jane Fonda riportot készít Hanoi szétbombázott Truong Dinh lakótelepén

gépből. Túlságosan nehéz lett volna minden alkalommal le- és felbicegni a gép lépcsőjén. Az úton egy franciára fordított könyvet tanulmányozott — Glap tábornoknak, a VDK honvédelmi miniszterének könyvét a népi háborúról.

Hanoiában a kellemes meglepetések folytatódtak. Ugyanabban a szállodában, a Thong Nhatban kaptunk szállást, s ha nem éppen az országot jártuk, az egymás mellett asztalnál szoktunk étkezni. Mint kiderült, a francia férfi operátor — ő készítette a filmet, amelyet időközben a világ számos országában bemutattak Jane Fonda vietnami útjáról.

Jane Fonda nem kímélte magát: éppúgy elment a gátbombázások színhelyére vagy az állandóan támadott Nam Dinhbe, akárcsak a harcedzett, hosszabb ideje kint tartózkodó külföldi tudósítók. Eközben nemegyszer bombatámadásokat is át kellett élnie. Honfitársai elől kellett bújni. Akárcsak a szálloda mély óvóhelyén, ahol éjszakai riadók idején összefutottunk. A szálloda alkalmazottai közül többen kisgyermekekkel együtt jöttek le. Addigra Jane is „vietnamizálódott”: bő, sötét színű nadrágot viselt, akárcsak a vietnami lányok és asszonyok, s kívül hordott világos blúzt. Jane átvette az asszonyoktól a gyereküket, a térdén hintáztatta őket és énekelt. Legtöbbször a nálunk is ismert amerikai szabadságharcos dalt. Egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy megnyugtató volt a kép — inkább különleges: fent az amerikai bombázók súvöltése hallatszott, időnként a bombázás robaja, a légvédelmi ágyúk ugató hangja, s itt pedig egy világsztár énekel.

Marafkó László

Ott, a Thong Nhatban, vacsora közben azt mondta: manapság az amerikai nő számára egyetlen út lehetséges, a családanya szerepe, aki jól főz, s otthon marad a gyerekekkel. Ő ebből is ki akart törni, egy teljesebb élet felé, amikor politikai cselekvésre vállalkozott.

Hanoból való elutazása előtt sajtótájékoztatót tartott az újságírókkal. Itt mondotta: „Úgy gondolom, a tragédia nem a vietnami népé, amely vissza fogja nyerni a szabadságát és függetlenségét, sokkal inkább az amerikai népe, mert sok, nagyon sok idő kell, hogy lemossa azokat a bűnöket, amelyeket Nixon az ő nevében elkövetett.”

Marafkó László

RÁDIÓTELEX

Helsinki

A Finnországban tartózkodó magyar parlamenti delegációt fogadta dr. Urho Kekkonen köztársasági elnök. A találkozó — amelyen részt vett Rónai Rudolf nagykövet is — meleg baráti beszélgetés alakult ki az Ortuay Gyula vezette magyar küldöttség és a finn köztársasági elnök között.

Bonn

Helmut Schmidt nyugatnémet gazdasági és pénzügyminiszter csütörtökön Bonnban megbeszélést folytatott Valentyin Falin szovjet nagykövettel a szovjet-nyugatnémet gazdasági kapcsolatok jövőbeni fejlesztéséről. Schmidt tájékoztatta a tárgyalópartnerét arról, hogy nyugatnémet részről ő veszi át a szovjet-nyugatnémet gazdasági és tudományos-technikai együttműködési bizottság elnök tisztét.

Taskent

Angela Davis néger kommunista filozófia tanárnő, aki hétfő óta a Szovjetunióban tartózkodik, csütörtökön Taskentbe érkezett. Az üz-bég főváros repülőterén a taskentiek forró fogadtatásban részesítették a bátor amerikai polgárjogi harcost.

Belgrád

Kurt Waldheim, az Egyesült Nemzetek Szervezetének főtitkára a jugoszláv kormány meghívására csütörtökön háromnapos hivatalos látogatásra Jugoszláviába érkezett. A főtitkár vendéglátója és tárgyalópartnerre Belgrádban Mirko Tepavac külügyminiszter, de fogadja Waldheimet Tito államfő és Bijedics miniszterelnök is.

Helsinki

Helsinkiben csütörtökön megbeszélésre ült össze az új középbal kormány megalkotásában részt vevő négy

párt vezetői, hogy eldönték, hány helye lesz egy-egy pártnak az új kormányban. Helsinki politikai köréből származó értesülések szerint a szociáldemokraták hét helyet kapnak a kormányban, beleértve a miniszterelnöki posztot is. A többi három pártnak összesen nyolc miniszteri tárca jut. Az új négypárti kormány a 200 tagú parlamentben 107 képviselő támogatására számíthat.

Genf

A genfi leszerelési értekezlet jelenlegi ülésszaka a tervezet szerint a jövő héten fejeződik be. A két társelnök — a szovjet és az amerikai főtárgyaló — a közgyűlés 27. ülésszaka elé terjesztendő beszámoló összeállításán dolgozik.

Nixon—Tanaka találkozó

● Honolulu (DPA, UPI, AP)

Magyar idő szerint csütörtökön hajnalban Honolulu-ba érkezett Nixon amerikai elnök, kíséretében Rogers külügyminiszterrel, Kissinger nemzetbiztonsági főtanácsadóval és más vezető személyiségekkel, hogy két-napos megbeszéléssorozatot folytasson Tanaka Kakuei japán miniszterelnökkel. Tanaka mintegy négy órával Nixon után érkezett meg a Hawaii szigetekre. Nixon a japán miniszterelnököt személyesen fogadta a hickami légitámaszponton.

Nixon és Tanaka csak a késő éjszakai órákban ült össze először — jelentette lapzártakor a DPA nyugatnémet hírgyűjtemény.

Nixon csütörtökön délután Honolulu-ban fogadta Ellsworth Bunkert, az Egyesült Államok saigoni nagykövetét, és az AP amerikai hírgyűjtemény értesülése szerint áttekintette vele a vietnami helyzetet.

A New York Times csütörtöki vezércikkében azt fejtegeti, hogy „Nixon elnök sokkal inkább azzal a céllal utazott Honolulu-ba, hogy áldását adja Tanaka pekingi látogatására, semmint hogy megkísérelje megváltoztatni annak politikai tartalmát”.

A Washington Post terjedelmes elemzésében azt mutatja ki, hogy „a csúcstalálkozó: csendes háborúskodás — a japán-amerikai tárgyalások kulcskérdése a kínai politika”.

fok, Porgány, Vesszős, Kósd, vagy éppen a Sárka vitte-e el a pálmát.

Barátságos kis nomádelepel volt egy ilyen halásztanya, mely hat-hét sátorféle tákolmányból, egy nyitott, szókösdákat rejtő pajtából, s egy szellős nádkunyhóból állt. Között egy hosszú sikátor húzódott vagy húsz öles asztalal, melyen a halhasítás művelete folyt, s távolabb egy még hosszabb „zsídó utca”, ahol tíztizenkét szál jó erős, magas fűzfakarót vertek le a földbe, hogy az ezeken keresztül fűzött spargára, „islégek” függesszék föl a szárításra szánt halak ezreit. Búzlított is a környék irgalmatlanul, s ha déli szél kerekedett, egész Felsőváros, de a Palánk is foghatta az orrát a száradó vagy éppen rothadó hal szagától. Mert ez utóbbi is előfordult, ha nem is gyakran. Volt rá ugyanis eset, hogy a hideglelés egyszerre rázza ki az egész társaságot, s ilyenkor tehetetlen kínjukban az árnyékban húzták meg magukat, s a házipatikából nyelték a kína-tinktúrát, az egri keserűvizet, vagy éppen a pálinkát, a hal meg sült a napon, s a nagy hőségben megpukkadt. Nem volt mit tenni, mint belelapátolni az egész zsákmányt a Tiszába. Ez aztán förtelmesen búzlított.

Nagyüzem volt ez a gyevifoki tanya, mindentől rengeteg fogyott, csak sóból vagy ezer mázsa, mert egyszerre nyolc öreghalóval dolgoztak a bokrok, s nemcsak óriási harcsákat, hanem vizát és tokot is fogtak számtalanszor.

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

56.

Bite Pétert a nagygazda a gyevi Tiszán levette el, Szegedtől néhány mérföldnyire, de a távolság ez esetben nem sokat számított, mert itt haltak valamennyien, sátrakban vagy nádkunyhókban, kit hogy sikerült elszállásolni a nagyhalátszát idejére, mely általában június elsőjétől augusztus végéig tartott. S az élet itt nem volt kedélytelen, mert függetlenül a kora hajnalban kezdődő, megfeszített, de mindig izgalmas munkától, a tanyán lányok és asszonyok is dolgoztak, s így gyakran szövődtek este, a fűzfák homályában szerelmi kapcsolatok, melyek többnyire aztán házassággal végződtek. Aztán a bort se vetették meg a halászok, a tanyán földvermet is ástak néhány hordónak, s ha „tanyavetés” után nekiláttak az ebédnek, mely rendszerint halpaprikás volt, akkor vígan koccintgattak és danolászaltak a szerencsés fogás öröme. Aztán a parton sorjázó sok tanya között némi versengés is kifejlődött, hiszen pontosan értesültek róla, hogy melyiknek sikerült asznap legjobban a „húzás”, s így az is jó ügy volt az esti áldomásra, hogy a Gyevi-

De még a picézó gyerekek horgára is akadt néha egy-egy „köteles” hal, vagyis olyan nagy ponty vagy csuka, melyet csak/kötél segítségével lehetett kivonszolni a partra. A gyerekek dolga volt különben a rátszedés, s a fűzveszők vágása is, melyekért — ha a tanya nem tartott rá igényt — mindig kaptak néhány krajcárt az ott ólálkodó kofáktól, gyarapítva így a családi vagyont.

Hát még a gémei, gólyák, melyek ott lábatlankodtak megszelídítve közöttük, s ügyesen kapkodták el a feljűk dobált apró halat. De fogtak a kölykök szarkát meg csókát is, s ezek valóban odatelepedtek a tányérjuk mellé, mikor Róza néni, a szakácsnő, kitálalta az ételt: reggel a szőröstül-bőröstül nyársra húzott durbincot, amit ezért „mundérosnak” hívtak, délután meg a sült dévért, szalonnán pirított csukát, vagy a méregerős halpaprikást, ahogy éppen kedve szottant az asszonyságnak, hiszen választék valóban mindig bőven adódott.

S Bite Péter mégsem érezte itt jól magát, munkája sem elégtette ki, s este, ha lehevert fekhelyére, bár fáradt volt a sok dologtól, óráig csak azon rágódott, hogy más foglalkozást kellene választania. Pedig már heti kilenc forintot kapott, ami szép pénz volt, tekintve, hogy egész heti kosztja is csak hatvan krajcárba került, s ha unta a halat, húsz krajcárért vehetett magának egy font szalonnát is.

(Folytatjuk.)